

บทที่ ๑

บททั่วไป

๑.๑ ความหมายของคำว่า "ตัวเงิน"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๑ ได้บัญญัติเรื่องตัวเงินขึ้นไว้ตั้งแต่ มาตรา ๔๔๔ ถึงมาตรา ๑๐๑๑ เป็นเอกเทศสัญญาอย่างหนึ่ง กฎหมายนี้ได้วางบทวิเคราะห์ศัพท์ไว้โดยตรงว่าตัวเงินคืออะไร เป็นคำบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔๔ ว่า "อันตัวเงินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้มีสามประเภท ๑ หนึ่งคือ ตัวแลกเงิน ประเภทหนึ่งคือตัวสัญญาใช้เงิน ประเภทหนึ่งคือ เช็ค" และมีบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่าตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินและเช็คไว้ในมาตรา ๔๔๔, ๔๔๒ และ ๔๔๓ ว่าแต่ละประเภทคืออะไร

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๔ แล้ว เห็นว่า เอกสารที่ได้อธิบายว่าตัวเงินจะมีได้แต่ เฉพาะตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินและ เช็ค สามประเภทนี้ เท่านั้น เอกสารอย่างอื่นไม่มีผล เป็นตัวเงินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้เอกสารนั้นจะมีผลในการชำระหนี้ หรือโอนกันได้อย่างตัวเงิน ผลบังคับของ เอกสารนั้นก็คงแล้วแต่กฎหมายอื่นกำหนดไว้อีกส่วนหนึ่ง ตัวอย่าง เช่นมาตรา ๗๕๕ ให้นำบทบัญญัติเรื่องตัวเงินไปใช้แก่ประทวนสินค้า (warrant) และใบรับของคลังสินค้า (warehouse receipt) เป็นต้น

๑.๒ ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของตัวเงิน

๑.๒.๑ ประวัติของตัวเงิน

ตัวเงินเกิดจากความคึกของพ่อค้าระหว่างประเทศ เพื่อโอนหนี้การค้า อันต้องชำระ ณ ที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่ต้องส่งเงินสไป เมื่อพ่อค้าซื้อของหรือนำของไปขาย ณ ต่างประเทศ แทนที่จะนำเงินสไปชำระหรือชำระ เงินสกับผู้นั้นของที่นำไปขายในต่างประเทศ ก็ทำคำสั่งให้ลูกหนี้ของตนในประเทศของผู้ขายจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายหรือผู้ที่นำของไปขายในต่างประเทศรับคำสั่งของผู้ซื้อในประเทศของผู้ซื้อสั่งให้ลูกหนี้ของผู้ซื้อซึ่งมีอยู่ในประเทศของผู้ขายจ่ายเงินชำระหนี้ให้

ความคึกดังกล่าวนี้เป็นความคึกริ เริ่มจากพวกยิว ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ ในภาคพื้นยุโรป แพร่หลายออกไปยังประเทศฝรั่งเศสและข้ามไปอังกฤษ เมื่อปฏิวัติกันจนเป็นที่นิยมแล้ว กฎหมายก็รับรู้และบัญญัติ เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น

ประเทศฝรั่งเศสได้เริ่มมีบทกฎหมายในเรื่องนี้ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๖๗๓ ซึ่งต่อมาได้ประมวลลงไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ แต่เมื่อบัญญัติ เป็นตัวหนังสือแล้ว ก็มีผลให้การวิวัฒน์แห่งตัวเงินหยุดหรือดำเนินช้าลง จะมี การเปลี่ยนแปลงก็เป็นส่วนในรายละเอียด จึงยังคง เป็นวิธีการที่หนักไปในทางการค้า เป็นใหญ่ (mercantile theory)

ประเทศเยอรมันมีกฎหมายในเรื่องนี้ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๘๘ ซึ่งประเทศส่วนมากในภาคพื้นยุโรป ถือ เป็นหลักในการบัญญัติกฎหมายตัวเงินของตนขึ้น ส่วนอังกฤษศาลก็ตั้งรับวิธีการของตัวเงินและในที่สุดก็ได้มีพระราชบัญญัติในเรื่องนี้เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๕) โดยรวบรวมจากคำพิพากษาและวิธีปฏิบัติของพ่อค้าและธนาคาร ด้วยเหตุที่เพิ่งมีกฎหมายขึ้น เน้นเข้ามา เช่นนี้ หลักการจึงแปลกไปจากของฝรั่งเศสบ้าง โดยหนักไปในทางธนาคารหรือเงินตรามากกว่า (banking or currency theory) แต่ในส่วนใหญ่ก็คล้ายคลึงกันและศาลอังกฤษก็อาศัยเทียบเคียงแบบอย่างศาลในภาคพื้นยุโรปได้พิพากษาไว้ด้วยในเมื่อมีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้น

โดยเหตุที่ตั๋วเงินเป็นสิ่งที่ใช้ในการค้าระหว่างประเทศ จึงเป็นที่ปรารถนา
 กันอย่างยิ่งที่จะให้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องตั๋วเงินลงรอยไม่ขัดแย้งกัน ในปี
 ค.ศ. ๑๙๑๐ และ ๑๙๑๒ จึงได้มีการประชุมระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องนี้นั้น ซึ่งประเทศ
 ไทยก็ได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมได้ยกร่างขึ้นเรียกว่า Preliminary Draft
 of the Uniform Law on Bills of Exchange and Promissory Notes Payable
 to Order ต่อมา League of Nations ได้จัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่อง
 ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คให้ชื่อว่า Convention Providing a Uniform Law
 for Bills of Exchange and Promissory Notes June 7, 1930 กับ Convention
 Providing a Uniform Law for Cheques March 19, 1931 และข้อตกลงเกี่ยวกับการ
 ชักกันบางประการแห่งกฎหมายในเรื่องเหล่านี้ แต่ประเทศอังกฤษและประเทศไทยมิได้ลงนาม
 ในข้อตกลงนี้ด้วย

๑.๒.๒ ความเป็นมาของกฎหมายตั๋วเงินในประเทศไทย

บทบัญญัติแห่งกฎหมายตั๋วเงินนั้น ประเทศไทยได้บังคับใช้และได้มีการสอนกันมา
 นานแล้ว ดังปรากฏตามคำพิพากษาฎีกา เคมี ๆ และคำบรรยายของอาจารย์ในสมัยยังเป็น
 โรงเรียนกฎหมาย แต่คำพิพากษาฎีกาซึ่งเป็นคำวินิจฉัยของศาลสูงสุด และคำบรรยายของ
 อาจารย์กฎหมายในสมัยนั้น มักจะนำเอาบทบัญญัติกฎหมายอังกฤษมาเป็นหลักในการพิจารณา
 พิพากษาและอ้างอิงในคำสอน จนกระทั่งต่อมาถึงวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๗ จึงได้
 มีพระบรมราชโองการให้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ว่าด้วย
 เอกเทศสัญญาขึ้น อันนับว่าเป็นบทบัญญัติกฎหมายฉบับแรกในประเทศไทย เราที่ได้บัญญัติกฎหมาย
 ลักษณะตั๋วเงินขึ้นไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร ต่อมาได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มี
 การตรวจชำระบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นใหม่ เพื่อให้ประมวลกฎหมายบรรพนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะ
 ได้มีความเห็นแนะนำจากนักนิติศาสตร์มากมายที่เห็นควรให้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมแก่
 กาลสมัยยิ่งขึ้น ฉะนั้น ต่อมาจึงได้มีพระบรมราชโองการให้ยกเลิกบทบัญญัติเดิมในประมวล

๑ จิตติ กิ่งศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเงินฝาก
 และตั๋วเงิน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๔๖๕), หน้า ๒๙-๓๐.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ทั้งหมด โขยให้ใช้บทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่แทน
ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ เป็นต้นไป และยังให้ใช้ชื่อว่า "ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓" ตามเดิม ซึ่งยังคงบังคับใช้จนตราบเท่าทุกวันนี้

๑.๒.๓ ประโยชน์ของตั๋วเงิน

๑) ตั๋วเงินใช้ เป็นเครื่องมือชำระหนี้ในระหว่างบุคคลหลายคนที่มีหนี้
เกี่ยวค้ำกัน โดยไม่ต้องให้แต่ละคนต้องชำระหนี้ของตนแต่ละราย เช่น ก. เป็นเจ้าหนี้ของ ข.
ข. เป็นเจ้าหนี้ ค. แทนที่ ค. จะต้องชำระหนี้ให้ ข. ข. จะต้องชำระหนี้ให้ ก. ทั้ง ก. ข.
และ ค. อาจตกลงกันให้ ข. ออกตั๋วเงินสั่งให้ ค. ใช้นั้นแก่ ก. เป็นการระงับหนี้ระหว่าง เขา
ทั้งสามได้ โดยการกระทำครั้งเดียว วิธีเดียวกันนี้อาจทำได้ไม่ว่าจะมีบุคคล เป็นเจ้าหนี้
ลูกหนี้ต่อกันไปถึงกี่คนก็ตาม

๒) ตั๋วเงินมีประโยชน์ ในการผ่อน เวลาที่ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ เป็น เงินสด
แต่เจ้าหนี้ อาจได้รับ เงินสดมาใช้ได้ถ้าหากเจ้าหนี้มีความจำเป็น ต้องใช้ เงินสดในระหว่างที่
รอคอยอยู่นั้น ตัวอย่าง เช่น ก. เป็นลูกหนี้ ข. แต่ไม่มีเงินสดจะชำระให้ทันที ข. อาจออกตั๋ว
สั่งให้ ก. จ่ายเงิน ณ เวลาหนึ่งในภายหน้า โดยให้ ก. รับรองตัวนั้น ก. จะจ่ายเงินสดก็
ต่อเมื่อถึงเวลาที่ระบุไว้ในตัว ส่วน ข. อาจเอาตัวนั้นไปขายโดยลดจำนวนเงินลง เล็กน้อย
เป็นค่าธรรมเนียม หรือคอกเบี้ย ก็จะได้เงินสดมาใช้ได้ทันทีตามความประสงค์ ซึ่ง เรียกว่า
ขาดลด (discount) ผู้ซื้อตั๋วที่รับโอนตั๋วเงินไป ถ้าต้องการ เงินสดก่อนเวลาที่ตั๋วเงิน
ถึงกำหนดก็อาจโอนต่อไปได้เช่นเดียวกัน

๓) ทางก้านผู้ทรงมี ตั๋วเงินยึดถือไว้ เป็นพยานหลักฐานที่จะ เรียกร้องให้
ผู้จ่ายหรือคู่สัญญาอื่นรับผิดตามตัวภายใน เวลาตัวถึงกำหนดได้แน่นอน

ประกาศน อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย
ตั๋วเงินและความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค (กรุงเทพมหานคร ๘ โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,

๑.๓ ลักษณะทั่วไปของตั๋วเงิน

๑.๓.๑ ตั๋วเงินเป็นสัญญา

ตั๋วเงินเป็นสัญญาชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาทำนิติกรรมของผู้เป็นฝ่ายในสัญญาตั๋วเงิน ซึ่งจะต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับนิติกรรมและหนี้บังคับใช้ด้วย โดยวินิจฉัยประกอบกับบทมาตราที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๒๑ ท่านอง เกี่ยวกับ เอกเทศสัญญาอื่น ๆ

๑.๓.๒ ตั๋วเงินต้องเป็นหนังสือ

บทวิเคราะห์ศัพท์ของตั๋วแลกเงินตามมาตรา ๕๐๘ ตั๋วสัญญาใช้เงินตามมาตรา ๕๘๒ และ เช็คตามมาตรา ๕๘๗ บัญญัติคำจำกัดความของตั๋วเงินทั้งสามชนิดนี้ว่า "คือหนังสือตราสาร..." แต่สิ่งที่จะเป็นหนังสือได้ตามกฎหมายก็ต้องพิจารณาตามมาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย กล่าวคือ ผู้ทำต้องลงลายมือชื่อ เป็นเจ้าของข้อความที่บรรจุในเอกสารนั้นด้วย

๑.๓.๓ ผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินต้องรับผิดชอบเพื่อความในตั๋ว

ข้อนี้เป็นหลักของตั๋วเงินว่าผู้ลงลายมือชื่อของคนที่ตั๋วเงินยอมต้องรับผิดชอบเพื่อความในตั๋วเงินนั้น (ม. ๕๐๐) ผู้ที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินตกอยู่ในฐานะลูกหนี้ ต้องรับผิดชอบฐานะนั้น ๆ เช่นในฐานะผู้สั่งจ่าย ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ผู้สลักหลัง ผู้รับอาวัล ผู้สอดเข้าแก้หน้า เป็นต้น ลูกหนี้ที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินจะปฏิเสธความรับผิดชอบอ้างว่า เป็นแต่ตัวแทนโดยไม่ไคร่ระบุไว้ตั้งนี้ทำไม่ได้ (มาตรา ๕๐๑ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๕/๒๕๑๐, ที่ ๘๗๕/๒๕๑๔) ผู้ที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินแม้จะมีชื่อสัญญาผูกมัดกับใครอย่างไรก็ไม่มีคามรับผิดชอบตั๋วเงินได้เลย ส่วนจะมีความรับผิดชอบกฎหมายอื่นเพียงใดหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของตั๋วเงิน เช่นอาจต้องรับผิดชอบกฎหมายเรื่องตัวแทน เพราะผู้ที่ลงชื่อในตั๋วเงินเป็นตัวแทนของเขา เป็นต้น แต่สภาพของความรับผิดชอบนั้นก็ไม่ใช่ไปตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน ถ้าเอกสารใดมีลักษณะ

เป็นตั๋วเงินแล้ว ผู้ใดไปลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นเข้า โดยไม่มีข้อความแสดงว่าตน
ไม่ใช่ลูกหนี้แล้ว แม้จะลงลายมือชื่อโดยไม่เขียนข้อความใดลงไปอีก ก็มีความรับผิดชอบ
ตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้นได้เสมอ โดยมีบทกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบสำหรับลายมือ
ชื่อที่ลงไว้ เช่นนั้น ไม่ว่าจะลงลายมือชื่อทางด้านหน้าหรือด้านหลังของตั๋วเงิน

ความรับผิดชอบของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินเมื่ออยู่ ๒ ประเภทคือ ประเภทแรก
รับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ขั้นต้น เช่นความรับผิดชอบของผู้รับรองตั๋วแลกเงินตามมาตรา ๔๓๗
ความรับผิดชอบของผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินตามมาตรา ๔๔๖ ธนาคารที่รับรอง เช็คตามมาตรา
๔๔๓ ประการที่สอง รับผิดชอบคล้ายกับเป็นผู้ค้ำประกัน เช่นความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายหรือ
ผู้สลักหลังใบเมื่อตั๋วเงินนั้นผู้ทรงเอาไปขึ้นเงินไม่ได้ตามมาตรา ๔๑๔

๑.๓.๔ ผู้เป็นฝ่ายหรือคู่กรณีในตั๋วเงินมีได้ไม่จำกัดจำนวน

ด้วยเหตุที่ตั๋วเงินออกให้เพื่อชำระหนี้แทนเงิน ก่อนตัวนั้นถึงกำหนดผู้ทรงที่ได้
รับชำระหนี้เป็นตั๋วเงิน อาจจะใช้ตั๋วเงินนั้นโอนชำระหนี้ต่อก็ได้ ตามมาตรา ๔๑๗ จึง
บัญญัติให้โอนกันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ เหตุนี้ตั๋วเงินยอมโอนกันได้เสมอ
(negotiable instruments) จึงทำให้คู่กรณีผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในตั๋วเงินนั้นมีได้
ไม่จำกัดจำนวน

๑.๓.๕ วัตถุประสงค์หนึ่งเป็นการใช้เงิน

วัตถุประสงค์หนึ่งตั๋วเงินมีได้แต่เงินตรา เท่านั้น ทั้งนี้สังเกตได้จากบทบัญญัติ
ตามมาตรา ๔๐๘ เรื่องตั๋วแลกเงิน มาตรา ๔๔๒ เรื่องตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค
ตามมาตรา ๔๔๗ ซึ่งบัญญัติให้ใช้เงินจำนวนตามตัวให้แก่ผู้ทรง ถ้าเป็นตั๋วให้ใช้
สิ่งของอย่างอื่น ย่อมไม่ใช่ตั๋วเงิน

๑.๓.๖ เจ้าหนี้

ตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน เจ้าหนี้ในตั๋วเงินอาจเป็นใครก็ได้ที่ถือตั๋วเงินไว้
ในครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ถูกต้องตามวิธีการที่กฎหมายระบุไว้

จะเป็นโดยรับตัว เงินมาในชั้นคนหรือโดยรับโอนมา หรือโดยการสืบทอดสิทธิประการอื่นก็ตาม ทั้งนี้รวมทั้ง เป็นผู้ถือตัว เงินที่จ่ายเงินแก่ผู้ถือด้วย ซึ่งเรียกว่า "ผู้ทรง" (มาตรา ๕๐๔) ถ้าตัว เงินหลุดไปจากมือของตน สิทธิที่เป็นเจ้านี้ตามตัว เงินนั้นก็หมดไปจนกว่าจะได้ตัว เงินกลับมาอยู่ในมือคนอื่นอีก

๑.๔ ตัวแลกเปลี่ยนไปรษณีย์ ธนาณัติ คร่าฟท์ เช็คเดินทางและแคชเชียร์เช็ค เป็นตัวเงินหรือไม่

ตามที่กล่าวในหัวข้อความหมายของคำว่า ตัว เงินว่า "ตัว เงินใดแก่ตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงินและเช็ค" สามประเภทนี้เท่านั้น ดังนั้น เอกสารหรือตราสารอื่น ๆ จะเป็นตัว เงินหรือไม่ต้องพิจารณาว่า เอกสารหรือตราสารอื่น ๆ นั้นมีลักษณะเป็นตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือ เช็ค ใดๆอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ หากไม่ต้องด้วยลักษณะของตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงินและ เช็คแล้ว เอกสารหรือตราสารนั้นก็มิได้ชื่อว่า เป็นตัว เงิน

ดังนั้น ในการพิจารณาว่า ตัวแลกเปลี่ยนไปรษณีย์ ธนาณัติ คร่าฟท์ เช็คเดินทางและแคชเชียร์เช็ค เป็นตัว เงินหรือไม่นั้น ในเบื้องต้นควรทำความเข้าใจถึงตัว เงินที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๕๕ ทั้งสามประเภทก่อนว่า คืออะไร และต้องมีลักษณะอย่างไรบ้าง

ตัวแลกเปลี่ยน (Bills of Exchange)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๔ บัญญัติความหมายของคำว่า ตัวแลกเปลี่ยนว่า "อันว่าตัวแลกเปลี่ยนนั้น คือหนังสือตราสาร ซึ่งมีบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่ายให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลคนหนึ่งหรือให้ใช้ความคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน" และมาตรา ๕๐๕ บัญญัติว่า

"อันตั๋วแลกเงินนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) คำบอกชื่อว่า เป็นตั๋วแลกเงิน
- (๒) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (๓) ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย
- (๔) วันถึงกำหนดให้เงิน
- (๕) สถานที่ให้เงิน
- (๖) ชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงิน หรือคำจกแจงว่าให้เงินแก่ผู้ถือ
- (๗) วันและสถานที่ออกตั๋วเงิน
- (๘) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย"

ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๒ บัญญัติความหมายของคำว่า

ตั๋วสัญญาใช้เงินว่า

"อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ออกตั๋ว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน" และมาตรา ๔๔๓ บัญญัติว่า

"ตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ต้องมีรายการดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

- (๑) คำบอกชื่อว่า เป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน
- (๒) คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (๓) วันถึงกำหนดให้เงิน
- (๔) สถานที่ให้เงิน
- (๕) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงิน
- (๖) วันและสถานที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน
- (๗) ลายมือชื่อผู้ออกตั๋ว "

เช็ค (Cheque)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๔๗ บัญญัติความหมายของคำว่า "เช็ค" ว่า

"อันว่า เช็คนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคาร ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่ง เมื่อทรงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่าผู้รับเงิน" และมาตรา ๕๔๘ บัญญัติว่า

"อันเช็คนั้น ต้องมีรายการดังกล่าวต่อไปนี้คือ

- (๑) คำบอกชื่อว่า เป็น เช็ค
- (๒) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (๓) ชื่อ หรือยี่ห้อและสำนักของธนาคาร
- (๔) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงิน หรือคำจกแจงว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ใด
- (๕) สถานที่ใช้เงิน
- (๖) วันและสถานที่ออก เช็ค
- (๗) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย"

๑.๔.๑ ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ (Postal Order)

ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ เป็นเอกสารสั่งจ่ายเงิน ซึ่งการสื่อสารแห่งประเทศไทย จัดทำขึ้น เพื่อ เป็นบริการการ เงินให้แก่ประชาชนทั่วไป

ไปรษณีย์ไทย พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งการสื่อสารแห่งประเทศไทยได้จัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้ให้ความหมายของการบริการตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไว้ว่า

"บริการตั๋วแลกเงินไปรษณีย์หมายถึง การที่ทำการไปรษณีย์ออกเอกสารสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้ซื้อซึ่งไปยังบุคคลที่ตนต้องการส่งเงินไปให้ เพื่อให้บุคคลนั้นหรือผู้ถือ เอกสารนั้น

นำไปชอรับเงินจากที่ทำการไปรษณีย์ที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยกำหนดให้มีการจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินไปรษณีย์"

จากความหมายของคำว่า บริการตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ดังกล่าวข้างต้น "ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์คือ เอกสารหรือตราสารซึ่งที่ทำการไปรษณีย์แห่งหนึ่ง ออกคำสั่งให้ที่ทำการไปรษณีย์อีกแห่งหนึ่งใช้เงินจำนวนหนึ่ง แก่บุคคลคนหนึ่ง หรือผู้ถือตราสาร หรือเอกสารนั้น" ซึ่งความหมายของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์นี้ก็ตรงกับ ความหมายของคำว่า ตั๋วแลกเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๘ และเมื่อพิจารณาจากรูปแบบ ซึ่งมีรายการต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ เปรียบเทียบกับรายการต่าง ๆ ที่ปรากฏในตั๋วแลกเงิน ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๕ บัญญัติไว้แล้ว ก็ปรากฏว่าตั๋วแลกเงินไปรษณีย์มีรายการครบตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๕ บัญญัติให้ตั๋วแลกเงินต้องมีด้วย เช่นกันดังนี้

- ๑) รายการคำบอกชื่อว่า เป็นตั๋วแลกเงินไปรษณีย์
- ๒) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน สำหรับรายการนี้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ แต่ละฉบับจะปรากฏราคามูลค่าของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ตรงบริเวณมุมข้างซ้ายและข้างขวาของตั๋ว เป็นตัวเลข ก็จะมีปรากฏราคามูลค่าของตั๋ว เป็นตัวหนังสือกำกับไว้ด้วย

ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์นี้ การสื่อสารแห่งประเทศไทย กำหนดราคามูลค่าของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไว้หลายราคา เช่นราคาฉบับละ ๑๐ บาท ๕๐ บาท หรือ ๑๐๐ บาท เป็นต้น ซึ่งแล้วแต่ประชาชนผู้ใช้บริการจะเลือกใช้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์มูลค่าเท่าไร

- ๓) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้จ่าย

ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ผู้สั่งจ่ายและผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน คือการสื่อสารแห่งประเทศไทย ในการรับเงินตามตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ดังกล่าวนี้ ผู้รับเงินหรือผู้ถือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ สามารถนำตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไปชอรับเงินได้ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่งที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยกำหนดให้มีการจ่ายเงินตามตั๋วเงิน และในกรณี

การสื่อสารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ที่ทำการไปรษณีย์ ประเภทที่จะกล่าวต่อไปนี้จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ได้คือ

- ก. ที่ทำการไปรษณีย์โทร เลขทั้งชนิดรับจ่ายและรับฝาก
- ข. ที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตอำเภอที่มีบริการรษณาดิ
- ค. ที่ทำการไปรษณีย์อนุญาต เอกชนบางแห่งตามที่การสื่อสารแห่งประเทศไทย

กำหนด

ดังนั้น สำหรับรายการซื้อ หรือยี่ห้อของผู้จ่ายตามตั๋วแลกเงินไปรษณีย์แต่ละฉบับจึงมิได้ระบุที่ทำการไปรษณีย์แห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะให้ เป็นผู้จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ฉบับนั้น ๆ ไว้ เพียงแต่มีข้อความว่า "กรมไปรษณีย์โทร เลข" กับมีช่องให้ที่ทำการปลายทางที่จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงิน ประทับตราประจำวัน เมื่อมีผู้นำตั๋วแลกเงินไปรษณีย์มาขอขึ้นเงิน เพียงเท่านั้นก็พอที่จะให้ผู้ถือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ เข้าใจได้แล้วว่า ตนจะนำตั๋วแลกเงินไปรษณีย์นั้นไปขึ้นเงินกับใคร

๔) วันถึงกำหนดใช้เงิน

โดยทั่วไปแล้วในตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไม่มีรายการวันถึงกำหนดใช้เงิน เพราะผู้รับเงินหรือผู้ถือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์จะนำไปขอรับเงินเมื่อไรก็ได้ แต่ต้องภายใน ๑๒ เดือนนับต่อจากเดือนที่ออกตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ แม้จะไม่มีรายการดังกล่าวก็ไม่ทำให้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ขาดลักษณะแห่งการเป็นตั๋วแลกเงินไปได้ เพราะว่าแม้ตั๋วแลกเงินเอง ลำพังไม่มีรายการวันถึงกำหนดใช้เงิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐ วรรค ๒ ก็บัญญัติให้ตั๋วแลกเงินชนิดนี้พึงใช้เงินเมื่อใดเห็น ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์เองโดยตัวของมันแล้ว ก็พึงใช้เงินเมื่อใดเห็น เช่นกัน

๕) สถานที่ใช้เงิน

ตามที่กล่าวแล้วว่า ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์นั้นผู้ส่งจ่ายและผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันผู้รับเงินหรือผู้ถือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์สามารถนำตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไปขอรับเงินได้ที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่งที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยกำหนดให้มีการจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงิน

ด้วยเหตุนี้ในตั๋วแลกเงินไปรษณีย์จึงไม่มีรายการของสถานที่ใช้เงินปรากฏอยู่ด้วย แต่รายการสถานที่ใช้เงินไม่ได้เป็นข้อบังคับแก่เด็กชากให้ต้องเขียนลงในตั๋วแลกเงิน เพราะถ้าไม่เขียนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐ วรรค ๓ ให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงินตามตั๋วแลกเงินฉบับนั้น แม้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์จะขาดคกบกพร่องรายการนี้ไปก็ไม่ทำให้ขาดลักษณะของการเป็นตั๋วแลกเงินไปไม่

๖) ชื่อหรือชื่อผู้รับเงิน หรือคำจกแจงว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ใด

สำหรับรายการนี้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ก็มีครบถ้วน และดูเหมือนจะมีมากกว่าที่กฎหมายบังคับไว้เสียอีก กล่าวคือ ในตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ยังมีรายการที่อยู่ของผู้รับเงินเพิ่มมาอีกด้วย ซึ่งรายการที่เพิ่มมานี้ การสื่อสารแห่งประเทศไทยได้มีขึ้นก็เพื่อตรวจสอบกับหลักฐานของผู้รับเงินที่นำตั๋วแลกเงินไปรษณีย์มาขอขึ้นเงิน ณ ที่ทำการปลายทาง

๗) วันและสถานที่ออกตั๋วแลกเงิน

ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยออกให้กับผู้ซื้อ เจ้าหน้าที่ของที่ทำการไปรษณีย์ผู้จำหน่ายจะประทับวันที่ออกตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ พร้อมกับรหัสของที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางที่ออกตั๋วลงไปในกรอบสี่เหลี่ยมเหนือคำว่า "ที่ทำการต้นทาง" ของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

ข้อที่น่าสังเกตในหัวข้อนี้ สำหรับตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ก็คือ แทนที่จะเขียนสถานที่ออกตั๋วลงไปให้ชัดเจนว่าเป็นที่ทำการไปรษณีย์ใด กลับเขียนเป็นรหัส ซึ่งเป็นที่รู้จักในที่ทำการไปรษณีย์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทยด้วยกัน แต่ก็ได้ถือว่าตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ก็มีรายการสถานที่ออกตั๋วด้วย

๘) ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย

รายการนี้เป็นข้อบังคับแก่เด็กชากและสำคัญที่สุด คราบโคตราสารนั้นยังไม่มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย คราบนั้นตราสารนั้นก็ไม่มีลักษณะเป็นตั๋วแลกเงิน

สำหรับกรณีของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ก็เช่นเดียวกัน คราบโคที่ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ไม่มีลายมือชื่อนายไปรษณีย์และเจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้จำหน่าย คราบนั้นก็ยังถือไม่ได้ว่าเอกสารนั้นสมบูรณ์เป็นตั๋วแลกเงินไปรษณีย์แล้ว

มีข้อที่ควรสัง เกต เกี่ยวกับลายมือชื่อของนายไปรษณีย์ และ เจ้าพนักงานไปรษณีย์
 ผู้จำหน่ายว่า ไม่มีข้อความใดในตัวแลก เงินไปรษณีย์ที่แสดงให้ เห็นว่าลายมือชื่อดังกล่าวใน
 ตัวแลกเงินไปรษณีย์นั้น เป็นลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของ
 ตัวแลกเงินไปรษณีย์แล้ว จะเห็นว่าตัวแลกเงินไปรษณีย์ เป็นเอกสารซึ่งที่ทำการไปรษณีย์
 แห่งหนึ่ง ออกคำสั่งให้ที่ทำการไปรษณีย์อีกแห่งหนึ่งใช้ เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง
 อีกทั้ง ไม่มีบทกฎหมายในมาตราใดของลักษณะตัว เงินที่มีบัญญัติให้คู่สัญญาในตัว เงินนั้นต้องกระทำ
 ควบตนเอง บุคคลที่เป็นคู่สัญญาจึงอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่น เป็นตัวแทนกระทำการแทนตน
 ใ้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑, ๑๕๒ และตัวการต้องรับผิดชอบในกิจการ
 อันตัวแทนได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทนตามมาตรา ๔๒๐

ดังนั้น ลายมือชื่อของนายไปรษณีย์และ เจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้จำหน่ายที่ปรากฏ
 อยู่ในตัวแลก เงินไปรษณีย์นั้น จึง เป็นการที่ เจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้นั้นลงชื่อ ไปในฐานะ เป็น
 ผู้สั่งจ่ายตัวแลก เงินไปรษณีย์ แทนที่ทำการไปรษณีย์ผู้ออกตัวแลกเงินไปรษณีย์นั้นเอง

ฉะนั้น ทว่าตัวแลก เงินไปรษณีย์ฉบับใด ก็ยัง ไม่มีลายมือชื่อนายไปรษณีย์ และ
 เจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้จำหน่าย ก็ยังถือไม่ได้ว่า เอกสารนั้นสมบูรณ์เป็นตัวแลก เงินไปรษณีย์
 แล้ว ก็เพราะ เหตุว่าตัวแลก เงินไปรษณีย์ฉบับนั้นยัง ไม่มีลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายนั้นเอง

จากการวิ เเคราะห์ความหมายและรูปแบบของตัวแลก เงินไปรษณีย์ดังกล่าวข้างต้น
 แล้ว เห็นได้ว่าตัวแลกเงินไปรษณีย์ ก็คือตัวแลก เงินตามความหมายของประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ จะแตกต่างกันอยู่บ้างก็คือ ตัวแลกเงินไปรษณีย์นั้น ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่าย เป็น
 บุคคลคนเดียวกัน

สำหรับในประ เทศอังกฤษ ตัวแลก เงินไปรษณีย์ของอังกฤษมีลักษณะพิเศษอีกอย่าง
 หนึ่งคือ อาจมีการซื้อคร่อมตัวแลกเงินไปรษณีย์ได้ ซึ่งหากมีการซื้อคร่อมเช่นนั้นแล้ว การ
 จ่ายเงินตามตัวแลก เงินไปรษณีย์จะต้องจ่ายผ่านทางธนาคาร เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามแม้
 ตัวแลกเงินไปรษณีย์ของอังกฤษจะสามารถซื้อคร่อม เวียก เก็บเงินผ่านทางธนาคารได้ แต่การ

ชื่กรอมของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ประเภทนี้ไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติว่าด้วยการชื่กรอม
เช็ค ความพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. ๑๘๘๒ อังกฤษจึงถือว่าตั๋วแลกเงินไปรษณีย์
ไม่ใช่เช็คและตั๋วแลกเงิน

ประโยชน์ของตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

ความวัตถุประสงค์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ๗ ใช้ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์
ก็เพื่อเป็นบริการทางการเงินอย่างหนึ่งแก่ประชาชนโดยทั่วไป และความปกติประชาชนที่
สนใจใช้บริการตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ดังกล่าว ก็จะขอให้ทำการไปรษณีย์ออกตั๋วแลกเงิน
ไปรษณีย์ในมูลค่าที่ไม่ค่อยสูงนัก เพื่อนำไปใช้ เช่นใช้ในการชำระราคาหนังสือที่สั่งซื้อ
ทางไปรษณีย์ เป็นต้น และบางกรณีก็อาจนำไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ หากเจ้าหนี้ยินยอม
รับชำระหนี้เป็นตั๋วแลกเงิน

๑.๘.๒ ขนาดติ (Money Order)

ขนาดติ เป็นเอกสารที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการ
การเงินให้แก่ประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

ไปรษณีย์เทศ พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ให้ความหมายของคำว่า "การบริการขนาดติ"
ว่าหมายถึง "การที่ทำการไปรษณีย์แห่งหนึ่งสั่งให้ทำการไปรษณีย์อีกแห่งหนึ่งจ่ายเงิน
ให้แก่ผู้ที่มีนามระบุไว้ในเอกสารสั่งจ่ายเงินที่เรียกว่า ขนาดติ"

จากคำนิยามของคำว่า การบริการขนาดติดังกล่าวข้างต้น คำว่าขนาดติ ก็มี
ความหมายเช่นเดียวกับความหมายของคำว่าตั๋วแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

C.B. Drover and R.W.B. Bosley, Sheldon's Practice and
Law of Banking (London & Plymouth: Macdonald and Evans, 1972),
p. 155.

มาตรา ๕๐๘ กล่าวคือ ธนาคารเป็นเอกสารที่ทำกาไปรษณียออกมาสั่งให้ทำการไปรษณียอีกแห่งหนึ่งจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ที่มีนามระบุไว้ในธนาคาร

อย่างไรก็ตาม แม้ธนาคารจะมีความหมายเหมือนกับตัวแลกเปลี่ยน แต่เมื่อพิจารณารายการต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในธนาคาร เพื่อวิเคราะห์ว่า ธนาคารเป็นตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงินหรือ เช็ค อันเป็นตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ก็ปรากฏว่าธนาคารไม่ใช่ตัวเงิน ทั้งนี้เพราะในธนาคารไม่มีคำบอกชื่อว่า เป็นตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค ซึ่งถือว่า เป็นรายการที่จำเป็นต้องมีเพื่อใ้บุคคลทั้งหลายที่จะลงชื่อในตราสารนั้นทราบทันทีว่า ตราสารนั้นเป็นตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค แล้วแต่กรณีอันเป็นตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ดังนั้น แม้ในธนาคารจะมีรายการอื่น ๆ ที่กฎหมายลักษณะตัวเงินบังคับให้ปฏิบัติตามเมื่อขาดรายการคำบอกชื่อดังกล่าวเสียแล้ว ธนาคารก็ไม่ใช่ตัวเงินโดยไม่ต้องไปวิเคราะห์ถึงรายการอื่น ๆ ในธนาคารนั้นอีก

ในประเทศอังกฤษ ธนาคารก็เช่นเดียวกับตัวแลกเปลี่ยนไปรษณีย กล่าวคือ อาจมีการซื้อตราธนาคารได้ และเมื่อมีการซื้อตราดังกล่าวแล้ว การจ่ายเงินตามตราธนาคารนั้นต้องจ่ายผ่านธนาคารเท่านั้น และแม้ธนาคารของอังกฤษจะสามารถซื้อตราได้ก็ตาม อังกฤษก็ไม่ถือว่าธนาคารเป็นตัวแลกเปลี่ยนหรือเป็นเช็คตามพระราชบัญญัติตัวแลกเปลี่ยน ค.ศ. ๑๘๘๒ และพระราชบัญญัติเช็ค ค.ศ. ๑๘๕๓

ประโยชน์ของธนาคาร

ธนาคารเป็นบริการทางการเงินประเภทหนึ่งที่มีการสื่อสารแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้นเพื่อบริการแก่ประชาชน โดยอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่ผู้ประสงค์จะส่งเงินจำนวนมาก ๆ จากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง และเป็นที่น่าสังเกตว่า ระหว่าง

ขนาดคึกกับตัวแลกเงินไปรษณีย์ ขนาดนี้ เหมาะสำหรับการส่งเงิน เป็นจำนวนที่มากกว่า
ตัวแลกเงินไปรษณีย์

๑.๔.๓ คราฟต์ (Draft)

พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย (Law Dictionary) ของ John Burke ได้ให้ความหมายของคำว่า "คราฟต์" ไว้ ความหมายหนึ่งว่า หมายถึงคำสั่งจ่ายเงิน เช่น เช็ค "Draft (1) An order for the payment of money; e.g. a cheque; (2)... ฯลฯ"

ท่านอาจารย์ วารี พงษ์เวช ให้ความหมายของคำว่า คราฟต์ไว้ ๓ ความหมาย ดังนี้^๑

๑) คราฟต์ (Draft) หมายถึงตัวแลกเงินที่สั่งจ่ายเมื่อทรงตามหรือหลังจากเห็นแล้ว (after sight) หรือหลังจากวันที่ (after date) เรียกว่า คราฟต์เช็ค บางทีก็เรียกว่า คราฟต์ แต่คำว่า "คราฟต์" ส่วนใหญ่หมายถึงคราฟต์ธนาคารเอง หรือตราสารที่สั่งธนาคารอีกแห่งหนึ่งหรือสาขาของตนจ่ายเงินหรือหมายถึงคราฟต์ต่างประเทศที่ธนาคารในประเทศหนึ่งสั่งให้ธนาคารอีกแห่งหนึ่งในประเทศอื่นจ่ายเงิน

๒) ในธุรกิจทั่วไป คราฟต์หมายถึง ฉบับร่างซึ่งจะแก้ไขได้

๓) ในการเดินเรือ คราฟต์หมายถึง ความลึกที่เรือจมน้ำ

ท่านอาจารย์ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง กล่าวถึงคราฟต์ว่า^๒

^๑ วารี พงษ์เวช, พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย วาถวย เศรษฐศาสตร์การธนาคาร และธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๗๖.

^๒ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๓๖.

"บางคำรทางสหรัฐมักจะ เรียกตัวแลกเงินว่า คราฟท์ (Draft) หรืออีก
 นัยหนึ่ง คราฟท์ก็คือตัวแลกเงิน แต่ทางอังกฤษอธิบายว่า ตัวแลกเงินที่ยังไม่มีการรับรอง
 หรือตัวที่ไม่ต้องยื่นเพื่อรับรอง เรียกว่า คราฟท์ (Draft) ส่วนตัวที่ต้องมีการรับรองและ
 ผู้จ่ายได้รับรองตัวนั้นแล้ว เรียกว่าตัวแลกเงิน (Bill of Exchange)

จากความหมายที่ทานทั้งหลายข้างต้นให้ไว้ หรือกล่าวถึงก็คือ คราฟท์ (Draft)
 ก็คือตัวแลกเงินนั่นเอง คราฟท์มีลักษณะเหมือนกันกับตัวแลกเงิน แตกต่างกันก็แต่ชื่อ เรียก
 เท่านั้น และเมื่อพูดถึงคราฟท์ ก็เป็นที่เข้าใจกันว่า เป็นตัวแลกเงินซึ่งธนาคาร เป็นผู้จ่าย
 เงิน ส่วนตัวแลกเงินหมายถึงตัวแลกเงินที่มีบุคคลซึ่งมิใช่ธนาคาร เป็นผู้จ่ายเงิน

ประโยชน์ของคราฟท์

ในประเทศอังกฤษ คราฟท์ที่ธนาคาร เป็นผู้ออก เป็นคำสั่งให้ธนาคารสาขาของ
 ตนจ่ายเงิน ซึ่ง เรียกว่า Banker Drafts มักจะถูกนำไปใช้ในการชำระหนี้ตามสัญญา
 ซื้อขาย ซึ่งในกรณีนี้ผู้ขายไม่เชื่อใจผู้ซื้อ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าผู้ขายจะได้รับชำระ
 ราคาผู้ขายจึงมักจะให้ผู้ซื้อชำระราคา เป็นคราฟท์ที่ธนาคาร เป็นผู้จ่าย คราฟท์ประเภทนี้
 ใช้กันมากในการชำระราคาค่าซื้อขายของสังหาริมทรัพย์^๑

ในประเทศสหรัฐอเมริกา คราฟท์ เป็นคำที่ใช้ เรียกเป็นตัวแลกเงินภายใน
 ประเทศเท่านั้น แต่สำหรับกิจการต่างประเทศใช้คำว่า คราฟท์และตัวแลกเงินได้ทั้งสองอย่าง

ในประเทศไทย คราฟท์ที่นำมาใช้กันมากก็คือ คราฟท์ที่ธนาคาร เป็นผู้จ่าย โดย
 มักจะถูกนำไปใช้ในการชำระหนี้ราคาสินค้าที่ผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ห่างกัน เช่นอยู่คนละจังหวัด
 ไกล ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ คราฟท์ชนิดที่ธนาคาร เป็นผู้ออกคำสั่งให้ธนาคารสาขา เป็นผู้
 จ่ายเงิน ยังสะดวกในการพกติดตัวสำหรับนักธุรกิจที่ต้อง เดินทาง ไปทำธุระของคนที่
 ไกล ๆ และจำเป็นต้องนำเงินจำนวนมากติดตัวไปด้วย ในกรณีนี้นักธุรกิจผู้นั้นก็จะซื้อคราฟท์
 จากธนาคารที่มีสาขาในจังหวัดที่ตนต้อง เดินทาง ไปทำธุระ

^๑ James McLoughlin, Introduction to Negotiable Instruments
 (London: Butterworths, 1975), p. 16.

๑.๘.๘ เช็คเดินทาง (Travellers cheque)

ชื่อของ เช็คเดินทางก็บอกอยู่ในตัวแล้ว เป็นเช็คแต่เช็คเดินทางนี้มีที่ใช้อย่างแตกต่างกับเช็คโดยทั่วไป กล่าวคือ เช็คเดินทาง เป็นเอกสารที่ธนาคารออกให้ลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าสามารถขึ้นเงินสดจากสาขาของธนาคารที่ต่างประเทศได้^๑ แต่สำหรับเช็คโดยทั่วไปธนาคารผู้จ่ายเงินคือธนาคารที่อยู่ในประเทศเดียวกับผู้สั่งจ่าย

วิธีการใช้ เช็คเดินทาง

เนื่องจาก เช็คเดินทางนี้ธนาคารได้คิดค้นขึ้นมา ก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องนำเงินสดตัวไปด้วยจำนวนมาก เมื่อผู้ใดต้องการเดินทางไปยังต่างประเทศ ผู้นั้นก็จะไปขอซื้อเช็คเดินทางกับธนาคารที่จำหน่ายเช็คนั้น หรือกับธนาคารที่เป็นตัวแทนจำหน่ายเช็คเดินทางของธนาคารต่างประเทศ ธนาคารก็จะออกเช็คเดินทางเท่าจำนวนเงินที่ลูกค้าขอซื้อ ในกรณีทางปฏิบัติของธนาคารในประเทศจะตรวจหนังสือเดินทางและจดหมาย เลขหนังสือเดินทางไว้ พร้อมกับให้ลูกค้าลงชื่อในของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายต่อหน้าตัวแทนของธนาคาร โดยตัวแทนของธนาคารผู้ออกเช็คจะลงชื่อ เป็นพยานในตำแหน่งของธนาคารผู้ออกเช็ค และเมื่อลูกค้านำเช็คเดินทางไปขอรับเงินจากธนาคารที่ต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นที่ธนาคารสาขาของธนาคารที่ออกเช็คหรือธนาคารที่เป็นตัวแทนของธนาคารที่ออกเช็คเดินทางก็ตาม ธนาคารเหล่านั้นจะให้ลูกค้ารายนั้น ลงชื่อในของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายต่อหน้าตัวแทนของธนาคารผู้จ่าย ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบลายมือชื่อของลูกค้าทั้งสองแห่งว่า เหมือนกันหรือไม่

จะเห็นได้ว่า เช็คเดินทางมีวิธีการใช้ที่ค่อนข้างจะยุ่งยากกว่า เช็คธรรมดา ทั้งนี้เพราะเพื่อความปลอดภัยแก่ลูกค้าเอง ในกรณีที่ลูกค้าจำเป็นต้องลงชื่อในเช็คเดินทางถึงสองครั้งต่อหน้าตัวแทนของธนาคารผู้ออกเช็คเดินทางและธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเดินทาง

^๑ Ibid., p. 13.

ก็เพื่อให้ตัวแทนของธนาคารผู้จ่ายเงินเปรียบเทียบกับลายมือชื่อทั้งสองแห่งว่าเป็นบุคคล
คนเดียวกันหรือไม่ แต่เช็คว่า ๆ ไป ผู้สั่งจ่ายลงชื่อเพียงแห่งเดียว ทั้งนี้เพราะเมื่อ
เช็คว่ามีนั้นถูกเรียกเก็บเงินตามเช็ค ธนาคารผู้จ่ายเงินสามารถตรวจสอบลายมือชื่อของ
ผู้สั่งจ่ายเปรียบเทียบกับตัวอย่างลายมือชื่อที่ผู้สั่งจ่ายให้ไว้กับธนาคารได้ และที่ธนาคาร
ผู้ออกเช็คจะหมายเลขหนังสือเดินทางไว้ ก็เพื่อเป็นหลักฐานว่าลูกค้าผู้ถือหนังสือเดินทาง
หมายเลขนั้น ชื่อเช็คเดินทางหมายเลขอะไรไป หากต่อมาลูกค้ามาแจ้งกับธนาคารว่า
ทำเช็คเดินทางหาย หรือเช็คเดินทางถูกขโมยไป ธนาคารผู้ออกเช็คจะไต่ถามให้ธนาคาร
ต่าง ๆ ทราบทันที เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นนำเช็คเดินทางฉบับนั้นไปขอเงินจากธนาคาร
ผู้จ่ายได้

เช็คเดินทางมีแบบฟอร์มหลายแบบแตกต่างกันไป ศาลอังกฤษขณะนั้นยังไม่ได้
พิจารณาวินิจฉัยถึงฐานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางแบบใดแบบหนึ่งแต่อย่างใดว่า เป็น
เอกสาร เปลี่ยนมือไต่หรือไม่^๑

ประโยชน์ของเช็คเดินทางนี้ให้ความสะดวกกับนักท่องเที่ยวหรือนักธุรกิจที่
ต้องเดินทางระหว่างประเทศ ในทางปฏิบัติเช็คเดินทางยังใช้ชำระหนี้ได้อีกด้วย ถ้า
เจ้าหน้าที่เต็มใจที่จะยอมรับเช็คเดินทางไว้ ซึ่งก็มีหลายประเทศแล้วที่ยอมรับชำระหนี้
ด้วยเช็คเดินทาง เช่นสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น

๑.๘.๘ แคชเชียร์เช็ค (Cashier's Cheque)

แคชเชียร์เช็ค ตามรูปศัพท์แปลว่า เช็คที่พนักงานเงินสดของธนาคาร
สั่งธนาคารจ่ายเงิน เพื่อใช้นั้นของธนาคาร^๒

^๑ Ibid., p. 13.

^๒ วารีย์ พงษ์เวช: พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การ
ธนาคารและธุรกิจ, หน้า ๘๓.

เช็ค เชียร์ เช็ค ก็คือ เช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๘๗ นั้นเอง ลักษณะและรูปแบบของเช็ค เชียร์ เช็คก็ เหมือนกันกับ เช็คทั่วไป จะแตกต่างกัน ที่ตรงที่เช็ค เชียร์ เช็ค เป็น เช็คที่ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่าย เป็นบุคคลคนเดียวกัน คือธนาคาร ส่วนเช็คทั่วไปผู้สั่งจ่ายคือบุคคลซึ่งมิใช่ธนาคาร เป็นผู้สั่งจ่ายเงิน

ดังนั้น เหตุที่เช็ค เชียร์ เช็คมีชื่อ เรียกผิดแปลกไปจากเช็คทั่วไปก็ตรงที่ว่า ผู้สั่งจ่ายเป็นธนาคารนั่นเอง

เช็ค เชียร์ เช็คมีลักษณะใกล้เคียงกับตราพหุธนาคาร เป็นผู้ออก (Bankers Draft) กล่าวคือ ทั้งเช็ค เชียร์ เช็คและตราพหุทั้งที่มีธนาคาร เป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและผู้จ่ายเงิน แต่เช็ค เชียร์ เช็คแตกต่างกับตราพหุตรงที่ธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็ค เชียร์ เช็คเป็นธนาคาร เกี่ยวพันกับธนาคารผู้ออกเช็ค เชียร์ เช็คฉบับนั้น แต่ธนาคารผู้จ่ายเงินตาม Bankers Draft มิใช่ธนาคารที่ออกตราพหุฉบับนั้น หาก เป็นธนาคารสาขาของธนาคารผู้ออกตราพหุฉบับนั้นต่างหากที่เป็นผู้จ่ายเงิน

เช็ค เชียร์ เช็คกับเช็คเดินทาง (Travellers Cheque) แม้จะเป็นเช็คของธนาคาร เหมือนกัน แต่เช็คเดินทางธนาคารผู้จ่ายเงิน เป็นธนาคารที่อยู่ยังต่างประเทศ ส่วนเช็ค เชียร์ เช็ค ธนาคารผู้จ่ายเงิน เป็นธนาคารผู้ออกเช็คฉบับนั้น

ประโยชน์ของเช็ค เชียร์ เช็ค

เช็ค เชียร์ เช็คเป็นเช็คที่ได้รับการยอมรับในหมู่นักธุรกิจมากกว่าเช็คทั่วไป เสียอีก กล่าวคือ หากเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้จากลูกค้า เจ้าหนี้รายนั้นย่อมแน่ใจได้ว่าเมื่อเช็ค เชียร์ เช็คฉบับนั้นถึงกำหนดเรียก เก็บเงิน ก็ย่อมจะได้รับเงินตามเช็คฉบับนั้นแน่นอน

เช็ค เชียร์ เช็คจึง เป็นที่นิยมนำมาใช้ชำระหนี้ ในกรณีที่เป็นหนี้เงินเป็นจำนวนมาก ๆ สะดวกและปลอดภัยกับทั้ง เป็นประกันได้ว่า เจ้าหนี้จะได้รับเงินจำนวนตามที่ปรากฏอยู่ในเช็ค เชียร์ เช็คฉบับนั้นแน่นอน ก็ว่าการนำเงินจำนวนมาก ๆ มาชำระหนี้กัน นอกจากไม่สะดวกแล้ว ยังเสี่ยงต่ออันตรายจากพวกมิจฉาชีพด้วย

การออกแคชเชียร์เช็คโดยปกติแล้ว ธนาคารจะออกแคชเชียร์เช็คให้กับลูกค้า
ที่มีเงินอยู่ในบัญชีกับธนาคารผู้ออกแคชเชียร์เช็คเท่านั้น เมื่อแคชเชียร์เช็คฉบับนั้นถูกนำมา
เรียกเก็บเงินธนาคารผู้ออกแคชเชียร์เช็คจึงจะหักเงินออกจากบัญชีของลูกค้า และหาก
ยังไม่ถึงกำหนดเรียกเก็บเงินก็ตาม ธนาคารผู้ออกแคชเชียร์เช็คก็จะคืนเงินจากบัญชี
ของลูกค้าผู้ซื้อให้ออกแคชเชียร์เช็คนั้นเสียก่อน

ในทางปฏิบัตินอกจากจะมีการใช้เช็คดังกล่าวแล้ว ในกรณีที่ลูกค้าขอกู้เงินจาก
ธนาคาร เมื่อธนาคารให้กู้ส่วนมากก็จะออกเป็นแคชเชียร์เช็คให้ลูกค้านำไปเบิกเงินสด
เอาเอง ธนาคารผู้ให้กู้จะไม่มอบเงินสดให้ไปกับลูกค้า

ข้อที่น่าสังเกตุ แคชเชียร์เช็คโดยปกติธนาคารจะออกเป็นเช็คระบุชื่อผู้รับ
อย่างเรียบร้อย จะไม่ออกเป็นเช็คผู้ถือ เพราะเป็นการเสี่ยงอย่างมาก หากแคชเชียร์เช็ค
ตกหาย หรือถูกคนร้ายลักไป